

MUSIQA TA'LIMI JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI, AFZALLIKLARI VA MUAMMOLARI

F. Norboyeva

Termiz davlat universiteti, San'at va ijtimoiy ish fakulteti, Musiqa ta'limi
kafedrası, Cholg'u ijrochiligi yo'nalishi 2-kurs talabasi

B. Choriyev

Termiz davlat universiteti, San'at va ijtimoiy ish fakulteti,
Musiqa ta'limi o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqa ta'limi jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati, ularning ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni, afzalliklari hamda mavjud muammolari tahlil qilinadi. Shuningdek, musiqa ta'limini yanada takomillashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: Musiqa ta'limi, raqamli texnologiyalar, multimedia, innovatsion pedagogika, musiqiy ta'lim, axborot texnologiyalari.

Kirish. O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini rivojlantirish, uni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish hamda raqamlashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilinayotgan farmon va qarorlar ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, yoshlarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Mazkur islohotlar musiqa ta'limi sohasida ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda musiqa ta'limi jarayonida kompyuter dasturlari, multimedia vositalari, elektron darsliklar, mobil ilovalar va onlayn platformalardan keng foydalanilmoqda. Bu esa ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga o'quvchilarning musiqiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Raqamli texnologiyalarning musiqa ta'limi jarayoniga joriy etilishi, avvalo, ta'limning mazmuni va sifatini takomillashtirishga xizmat qiladi. Zamonaviy raqamli vositalar orqali o'quvchilarga musiqiy materiallarni turli shakllarda – audio, video, grafik va interaktiv ko'rinishlarda taqdim etish imkoniyati yaratiladi. Bu esa musiqa darslarini yanada qiziqarli, tushunarli va samarali tashkil etishga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalarning muhim afzalliklaridan biri – **individual ta'lim imkoniyatlarining kengayishidir**. Har bir o'quvchining musiqiy qobiliyati, bilim darajasi va o'zlashtirish tezligidan kelib chiqib, unga mos topshiriqlarni tanlash mumkin. Masalan, ayrim o'quvchilar musiqiy asarni tinglash orqali, boshqalari esa nota, video yoki interaktiv mashqlar yordamida materiallarni yaxshiroq o'zlashtirishi mumkin. Shu sababli raqamli vositalardan foydalanish shaxsga yo'naltirilgan ta'limni amalga oshirish uchun qulay sharoit yaratadi.

XULOSA

Umumiy qilib aytganda, raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning **mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini oshiradi**. Elektron darsliklar, raqamli nota materiallari, musiqiy dasturlar, audio va videodarslar orqali o‘quvchi darsdan tashqari vaqtda ham o‘z bilim va ko‘nikmalarini mustahkamlashi mumkin. Bu jarayon o‘quvchining mustaqil izlanishi, ijodiy fikrlashi va musiqiy qiziqishlarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar **musiqiy ijodkorlikni rivojlantirish** uchun ham katta imkoniyat yaratadi. Maxsus musiqiy dasturlar yordamida oddiy musiqiy kompozitsiyalar yaratish, tovushlarni yozib olish, qayta ishlash, aranjirovka qilish va turli musiqiy tajribalarni amalga oshirish mumkin. Natijada o‘quvchi nafaqat tayyor musiqiy materialni o‘zlashtiradi, balki o‘zining ijodiy g‘oyalarini ham amaliy jihatdan namoyon etish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish **o‘qituvchi faoliyatining samaradorligini ham oshiradi**. O‘qituvchi dars materiallarini oldindan tayyorlash, multimedia vositalari yordamida namoyish etish, o‘quvchilarning topshiriqlarini nazorat qilish va ularning natijalarini tahlil qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Shu bilan birga, turli musiqiy asarlarni tinglash va ularni vizual materiallar bilan birgalikda tahlil qilish darsning mazmunini boyitadi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanishdagi muammolar. Raqamli texnologiyalarning musiqa ta’limiga joriy etilishi bilan bir qatorda ayrim muammolar ham yuzaga kelmoqda. Ulardan biri – texnik va moddiy imkoniyatlarning yetarli emasligi.

Barcha ta’lim muassasalarida zamonaviy kompyuterlar, interaktiv qurilmalar, sifatli audio vositalar va barqaror internet tarmog‘ining mavjudligi qoniqarli hamda bir xil darajada emas. Bu esa raqamli texnologiyalardan to‘laonli foydalanish imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Bundan tashqari, pedagoglarning raqamli kompetensiyasi bilan bog‘liq. Musika o‘qituvchisi nafaqat o‘z fanini yaxshi bilishi, balki zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish ko‘nikmasiga ham ega bo‘lishi zarur. Raqamli dasturlar va platformalardan foydalanish bo‘yicha yetarli bilimga ega bo‘lmagan o‘qituvchi mavjud texnologik imkoniyatlardan samarali foydalana olmasligi mumkin. Shu sababli pedagoglarning raqamli kompetensiyasini muntazam rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalardan haddan tashqari foydalanish an’anaviy musiqiy ijrochilik va bevosita muloqotning kamayishiga olib kelishi mumkin. Musika ta’limida o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi bevosita ijodiy hamkorlik, jonli ijro, ansambl bilan ishlash va ustoz-shogird an’analari alohida ahamiyatga ega. Shu sababli ham raqamli vositalar an’anaviy ta’lim usullarining o‘rnini to‘liq egallay olmasligi, balki ularni to‘ldiruvchi vosita sifatida qo‘llanilishi lozim. Yana bir muammo – raqamli resurslarning mazmuni va sifatini tanlash masalasidir. Internetdagi barcha musiqiy materiallar ham ilmiy-pedagogik jihatdan ishonchli yoki ta’lim maqsadlariga mos kelavermaydi. Shuning uchun o‘qituvchi foydalanilayotgan elektron resurslarni tanlashda ularning mazmuni, ishonchliligi, metodik qiymati va o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mosligini hisobga olishi

zarur. Umuman olganda, raqamli texnologiyalar musiqi ta’limida katta pedagogik imkoniyatlarni yaratadi. Biroq ularning samaradorligi faqat texnik vositalarning mavjudligi bilan emas, balki ularni to’g’ri metodik yondashuv asosida, an’anaviy musiqi ta’limi bilan uyg’un holda qo’llash bilan belgilanadi. Shundagina raqamli texnologiyalar o’quvchilarning musiqiy bilim, ko’nikma va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga samarali xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **Ashurov M.A.** “Musiqi o’qitish texnologiyalari va loyihalash”. 2025-yil. 205 b. Ushbu qo’llanmada musiqi ta’limida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning o’rni yoritilgan.
2. **Karimova D.A.** “Musiqi o’qitish texnologiyalari va loyihalash”. Toshkent: Lesson Press, 2021. 185 b.
3. **Namozova D.T.** “Musiqi o’qitish texnologiyalari va loyihalash”. Toshkent: Barkamol fayz media, 2019. 258 b.
4. **Sharipova G.M., Xodjayeva Z.** “Musiqi o’qitish metodikasi”. Toshkent: NIF MSh, 2020. 136 b.
5. **Yuldasheva G.** “Ta’limda axborot texnologiyalari”. Toshkent: Mehrnuri nashriyoti, 2024. 344 b. Ushbu darslikda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ularning ta’lim jarayonidagi qo’llanilishi yoritilgan; u “Musiqi” yo’nalishi uchun ham tavsiya etilgan.